

اللَّهُمَّ
الْحَمْدُ
لَكَ
الْحَمْدُ
لَكَ
الْحَمْدُ
لَكَ

دانشگاه علوم پزشکی اراک
دانشکده پزشکی

پایان نامه

دوره دکتری عمومی در رشته پزشکی

عنوان

بررسی تغییرات میزان مرگ مادری و علل آن در استان مرکزی طی ۱۰ سال گذشته (۱۳۹۱-۱۴۰۱)

اساتید راهنما

دکتر فاطمه صیدی

(متخصص زنان و زایمان - استادیار)

دکتر جواد جواهری

(متخصص پزشکی اجتماعی - استادیار)

پژوهش و نگارش

محمد کاظمی مهرآبادی

تابستان ۱۴۰۲

تقدیمبه

مادر عزیزم

مادر یعنی به تعداد همه روزهای گذشته تو ، صبوری
مادری یعنی به تعداد همه روزهای آینده تو ، دلوپسی
مادری یعنی به تعداد آرامش همه خوابهای کودکانه تو، بیداری !
مادری یعنی بهانه بوسیدن خستگی دستهایی که عمری به پای بالیدن تو چروک شد !
مادری یعنی بهانه در آغوش کشیدن زنی که نوازشگر همه سالهای دلتنگی تو بود !

پدر عزیزم

من می دانم که همه خوشبخت نیستند. من خوشبختم که در زندگی تو را دارم. تو سنگی هستی
که من از آن تصمیمات مهم را یاد گرفتم. من می دانم که تو تجربه ی چندین ساله ای داری. می
دانم که عشقت بدون شروط است و هرچقدر بزرگتر می شوم برای من بیشتر معنا پیدا
میکنی. ممنونم پدر

و تقدیم به همسرم

به پاس قدر دانی از قلبی آکنده از عشق و معرفت که محیطی سرشار از سلامت و امنیت و
آرامش و آسایش برای من فراهم آورده است

باتشکر و سپاس فراوان از:

- ✓ معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی اراک به سبب مساعدت در تصویب پروپوزال و حمایت در طول اجرای طرح
- ✓ پایگاه توسعه تحقیقات بالینی بیمارستان ولیعصر(عج)
- ✓ سرکار خانم دکتر فاطمه صیدی و جناب آقای دکتر جواد جواهریاساتید راهنمای پایان نامه به سبب زحمات بی دریغشان در یکایک مراحل پژوهش
- ✓ با تشکر از پدر و مادرم که در تمام مراحل زندگی مرا یاری و مساعدت نموده اند .
- ✓ همچنین از تمامی افرادی که در مراحل اجرای تحقیق و نگارش پایان نامه همکاری های لازم را مبذول فرمودند، کمال تشکر و قدر دانی را دارم.

چکیده

مقدمه: مرگ مادریکی از شاخص های اساسی سلامت در زمینه بارداری و زایمان است که می تواند برنامه ریزی همه سیستم های بهداشتی کشور را بطلبد. در حال حاضر سیاست برنامه ریزی های کشوری در جهت افزایش و جوانی جمعیت است پس ما می توانیم با شناسایی میزان و علل مرگ مادری و برنامه ریزی برای جلوگیری از موارد مرگ مادر با حفظ جان یک مادر و حفظ قدرت باروری او در جهت سیاست های کشوری قدم برداریم. هدف ما در این مطالعه بررسی تغییرات میزان مرگ مادری و علل آن در استان مرکزی طی ۱۰ سال گذشته (۱۳۹۱-۱۴۰۱) بود.

مواد و روش ها: این مطالعه به صورت مقطعی بود. در این مطالعه موارد ثبت شده مرگ مادر باردار طی سال های ۱۳۹۱-۱۴۰۱ بدون نام و نام و خانوادگی متوفیان از واحد بهداشت خانواده مرکز بهداشت استان به صورت سرشماری استخراج شد. متغیرهای مختلف مورد مطالعه شامل سن، محل و منطقه سکونت، تعداد زایمان، مراقبت حین بارداری، محل فوت (منزل، بیمارستان و ...)، حاملگی پرخطر، علت مرگ و شاخص مرگ و میر مادری در نظر گرفته شده بود. تقسیم بندی علل مرگ و میر نیز با استفاده از کدهای طبقه بندی بین المللی بیماری ها و ویرایش دهم (ICD-10) صورت گرفتند. در نهایت این اطلاعات وارد نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ وارد شده و تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج: میانگین سنی مرگ های مادری طی ۱۱ سال اخیر ۳۳.۵۴ با انحراف معیار ۵.۹۰ سال بوده است. کمترین سن ۱۹ سال و بیشترین سن ۴۵ سال بوده است. اکثریت مرگ های مادری اتفاق افتاده در استان مرکزی طی ۱۱ سال مورد بررسی به علل غیرمستقیم بودند (۵۷.۱٪). در بررسی علل مستقیم شایعترین علت خونریزی بدست آمده است (۶۶.۷٪). این در حالی است که شایعترین علل غیر مستقیم شامل بیماری قلبی (۳۱.۳٪) و سپس سپسیس (۲۵٪) گزارش شده است. اکثریت مادران فوت شده سطح تحصیلات زیر دیپلم را داشتند (۵۷.۲٪). اکثریت محل فوت مادران باردار بیمارستان گزارش شده است (۹۲.۹٪). محل سکونت اکثر مادران فوت شده شهر بوده است (۷۸.۶٪). میانگین (انحراف معیار) تعداد دفعات مراقبت های حین بارداری در سه ماهه اول و دوم و سوم به ترتیب ۲.۴۶ (۱.۰۳)، ۲.۳۶ (۱.۳۷) و ۲.۶۱ (۲.۲۹) بود. شایعترین سطح تحصیلات همسران زیر دیپلم بوده است (۵۷.۱٪). شایعترین شغل همسر نیز شغل آزاد بوده است (۵۳.۶٪). بین شغل همسر و سطح تحصیلات و میانگین MMR تفاوت معنی داری بدست نیامده است. اکثریت مرگ های مادری ناشی از حاملگی های پرخطر بوده است (۸۹.۳٪). اما در سال ۱۳۹۴ در استان مرکزی اکثریت

مرگ های مادری ناشی از حاملگی غیر پرخطر بوده است (۷۵٪). میانگین MMR در استان به شکل معنی داری از جهانی کمتر بوده است. از طرفی میانگین MMR در کشور نیز به شکل معنی داری از جهانی کمتر بوده است. اما بین میانگین MMR در استان و کشور در طی این ۱۱ سال تفاوت معنی داری وجود ندارد.

نتیجه گیری:

در استان مرکزی شایع ترین علت مرگ مادری علل غیر مستقیم (علل قلبی شایع ترین) است و از بین علل غیر مستقیم نیز خونریزی و سپس سپسیس شایع هستند. اکثریت مرگ های مادری ناشی از حاملگی های پرخطر بوده است. میانگین MMR در استان و کشوری ۱۱ سال به شکل معنی داری از جهانی کمتر بوده است اما بین میانگین MMR در استان و کشور در طی این ۱۱ سال تفاوت معنی داری وجود ندارد. از طرفی میزان MMR در طی سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ در استان و ایران افزایش یافته است.

کلمات کلیدی: میزان مرگ مادری، علل مستقیم، علل غیر مستقیم، استان مرکزی